

**İMALAT SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN İŞÇİLERİN
TUTUMLARI VE PARTİ DEĞİŞTİRME
DAVRANIŞLARININ SOSYOLOJİK ANALİZİ: NİĞDE
ÖRNEĞİ***

**SOCIOLOGICAL ANALYSES OF THE MANNER AND
POLITICAL PARTY CHANGING BEHAVIOUR OF THE
WORKERS EMPLOYED IN MANUFACTURING
SECTOR: NIGDE**

Yrd.Doç.Dr. Bülent KARA**

ÖZET

Bu çalışmada, Niğde İlindeki imalat sektöründe çalışan işçilerin parti değiştirme davranışları ile bağlı buldukları sosyolojik koşullar arasındaki ilişki irdelenmiştir. Araştırmanın kapsamına giren işçilere oy kullanma yoluyla siyasal katılımında bulunup bulunmadıkları ve eğer oy kullanmışlarsa bunun ne yönde olduğu ve bundan sonraki oy kullanma tutumlarında bir farklılaşma olup olmadığı gibi sorular yönelttiler araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında 57 işletmede çalışan 654 işçiye anket formu uygulanmıştır. Verilerin analizi sonucunda, işçilerin sektörel bazda siyasal davranışları sosyolojik olarak analiz edilmiş olup, işçilerin siyasal tercihlerini büyük oranda gizledikleri saptanmıştır. İşçilerin var olan siyasi partilerin halkın çıkarlarına hizmet ettiğine büyük oranda (% 66.5) inanmadıkları da tespit edilmiştir.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine the political party changing behavior of the workers of manufacturing sector and social factors influencing this behavior. Relationship between political party changing behavior and their social conditions were addressed. During this research various questions such as did you join the political activity by working, in which way did you vote and then did you change your preference were asked and study were continued. Within the scope of the study, questionnaire were applied to 654 workers who employed in 57 factory. As a result of the analysis of obtained data in the context of political behaviors of workers

* Bu çalışma yardımcı araştırmacı olduğum, Niğde İmalat Sektörünün Sosyolojik Analizi başlıklı, Niğde Üniversitesi Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenen araştırmanın verilerinden yararlanarak oluşturulmuştur.

** Niğde Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, bkara@nigde.edu.tr

related with employed sector, it was shown that workers generally hide their political preference. It was also shown that majority of the workers (66,5 %) did not believe that the existing political parties do not work for public interest.

imalat sektörü, işçi, siyasal katılım, siyasal davranış, Niğde örneği

Manufacturing sector, employee, political attendance, political behaviour
Instance of Nigde

1. GİRİŞ

Günümüzde liberal demokratik kapitalizmin ekonomik açmazlarının uzanımları olarak gerçekleşen siyasal krizler ve temsil krizleri, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de yaşanmaktadır. 2010 yılına girilirken yaşananlar bunun en iyi göstergelerini sunmaktadır. Gündemin merkezine oturan TEKEL işçileri eylemi başta olmak üzere, yurdun dört bir yanında çalışan kesimlerin memnuniyetsizliği artmış; işsizlik ivme kazanarak yükselmeye devam etmiş ve ekonomik krizin ardından beklenen [kapitalizmin doğasına içkin] “temsil krizinin” belirtileri iyiden iyiye ortaya çıkmıştır.

2010 yılının başlangıcından bugüne değin uzanan sürece bakıldığında, siyasal elitlerin seçim arifesindeki davranışlara benzer çıkışları göze çarpmaktadır. Bir taraftan muhalefetin yoğun eleştirileri ve iktidar partisine karşı söylevleri devam ederken, iktidar partisinin elitleri ise uluslararası krizler ve yükselen terör karşısında “romantik” denilebilecek tutumlar sergileyerek kendi temsillerini güçlendirmek ve siyasal erki elde tutmak çabasına girişmişlerdir. 2011 yılında yapılan genel seçimlerde siyasal elitlerin bu türden faaliyetleri artmış, siyasi polemikler ve ideolojik gayeler, birçok (işsizlik, yoksulluk, kriz gibi) nesnel problemden daha fazla ifade edilmiştir.

Tüm bunlar siyasi tutumların [ya da seçmen davranışlarının] belirlenmesinde nelerin etkili olduğu sorusunu bir kez daha tartışmayı gerektirmektedir. Bu çalışma, siyasal tercihleri etkileyen faktörlerin Niğde örneği üzerinde irdelenmesine yöneliktir. Bu doğrultuda önce konuya ilişkin temel kavramlar açıklanmış, ardından araştırma bulguları ve sonuçlarına yer verilmiştir.

1.1. Kavramsal Çerçeve

1.1.1. Seçimler ve Seçmen Davranışları

“Seçim” ve “seçmen” gibi kavramlar siyaset sosyolojisinde genellikle yönetici elitler ve yönetilenler arasında yapılan temel bir ayrım ekseninde düşünülerek açıklanır. Gerçekte bu ayrım, eski çağların feodal siyasi yapılarından modern demokrasilere kadar uzanan birçok yönetim biçiminde mevcuttur. Bu doğrultuda herhangi bir siyasal rejimin bir diğerinden farkının iktidara ilişkin atıfların [ya da yönetici elitlerin kendi iktidarlarına ilişkin söyleminin], tanımlamaların ya da iktidarın nasıl meşrulaşacağına dair toplumsal tasarımların farklılığına göre

belirlenebileceğini söyleyebiliriz. Modern demokrasilerde seçimler, yönetici elitlerin önemli bir zümresini oluşturan hükümetin ve temsil yetkesini elinde tutan parlamentonun meşruiyetinin ve varlığının kaynağıdır. Bu nedenle seçimler, tek partili sistemlerde hatta 20. yüzyılın diktatörlüklerinde bile ihtiyaç duyulan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü eski çağlardaki gibi yöneticilerin soya dayalı veraseti tarzı uygulamalar modern rasyonalite açısından kabul edilebilir değildir.

Yönetici elitlerin nasıl belirleneceği sorusu siyaset felsefesinde çok eski dönemlere uzanan bir problemdir. Bu soruna ilişkin ilk eskizleri Platon'un (2005) "ideal devlete" ilişkin düşüncelerinde görmekteyiz. Mutlu ve kusursuz bir topluma ulaşmak için "ideal devletin" gerekliliğinden bahseden Platon (2005), birbiriyle uyumlu bir şekilde var olması gereken üç sınıftan bahsetmekteydi: (1) Çalışanlar, (2) Bekçiler ve (3) Yöneticiler. Buna göre her bir sınıf kendine ait bir erdem barındırmaktaydı ve yönetici sınıfın sahip olması gereken erdem bilgelikti. Yani Platon'a göre yöneticiler filozoflar olmalıydı çünkü "idealar dünyasına" ilişkin bilgilere yani mükemmel düzene ilişkin "ideale" ancak felsefe yoluyla erişilebilirdi.

Platon'un ardından ideal yönetim biçimine ilişkin birçok sav ortaya atılmıştı. Fakat aydınlanma dönemiyle birlikte yönetici elitlerin belirlenmesine ilişkin en uygun siyasal sistemin demokrasi olduğuna ilişkin belirgin bir kanaat ortaya çıktı. Bu düşünceler günümüzün liberal demokrasilerinin ideal, vazgeçilmez ve hatta uygulanması mümkün yegâne siyasal sistem olduğuna ilişkin kanaatlere kadar gelişkinlik gösterdi. Öyle ki 2000'li yıllara yaklaşırken Fukuyama (1999: 207) liberal demokrasiyi "tarihin sonu" olarak ilan etmekteydi. Buna göre liberal demokrasiler, vatandaşların temsili katılımını göz önünde tutarak bireylerin "kabul görme" tutkularına karşılık vermekteydi. Bu çerçevede düşünüldüğünde temsili demokrasilerde var olan bir uygulama olarak seçimler, yönetici elitler ile yönetilenler arasındaki gerilimi en aza indirerek hükümetlerin iradesini seçmenlerin iradesi ile kaynaştıran bir görünüm sunar. Bu doğrultuda hükümetlerin her türden politikası bir sonraki seçimlerde de siyasal yetkeyi elde tutmak üzere oluşturulmuş bir tür yatırıma dönüşebilir:

"Seçimler, iktidar için yarışanların geçmişlerini ve geleceğe ilişkin vaatlerini savunmaya ve kendilerini kamu çıkarının en olası gardiyanı olarak sunmaya zorlamaktadır. Eski tarz demagogluk, ticari reklâmcılık ya da halkla ilişkiler becerilerini uygulayan yeni ve pahalı madrabazlar seçim sonucunu saptırabilir. Ancak, konunun nihai olarak, iyi tanınan kamu figürleri arasındaki yarışmaya dayanan çatışma içinde çözüme kavuşturulması gerekir" (Butler, 2003: 223).

Örneğin, Kalaycıoğlu (1999) seçmen davranışlarını kişisel bir ekonomik memnuniyetle büyük ölçüde bağlantılı olan "ego-tropik" bir seçim anlayışıyla açıklamıştı. Bu bağlamda hükümetlerin ekonomik vaatleri kadar kültürel trendler de seçmenlerin yönelimlerinin tayin edilmesi açısından oldukça önemliydi. Fakat daha eski bir araştırmada (Sencer, 1974) seçmen davranışlarının ibresini yönlendiren ana itki; seçmenlerin geçmiş ekonomik deneyimleri yani belirli bir dönem boyunca iktidarda olan partinin her bir

seçmen için sağladığı somut ekonomik girdi belirleyici unsur olarak ifade edilmişti. Bu çalışmayı ortaya çıkaran araştırmadaki değişkenler ise daha çok ekonomik yönelimli olmakla beraber seçmenlerin tecrübe ve kanaatlerini de içeren ölçme kriterlerine dayanmaktadır. Bu doğrultuda seçmen kitlelerinin üretim araçları karşısındaki konumuna ilişkin değişkenlikler özel bir önem arz etmektedir.

1.1.2. Proleterleşme

“Proleterleşme” kavramı temelde, üretim araçlarından uzaklaşma (Demir, 1995: 70) olarak tanımlanabilir. İşbölümünün farklı kesimlerinde farklı şekillerde gerçekleşen proleterleşmenin genellikle üretken güçlerdeki değişkenliklere bağlı olarak belirli bir üretkenliğin değersizleşmesi nedeniyle olduğu söylenebilir. Kentleşme olgusu bağlamında proleterleşme diyalektik olarak köylülüğün çözülmesini de içermektedir. Zira “kapitalist üretim tarzının sürekli eğilimi ve gelişme yasası, üretim araçlarını git gide emekten ayırarak, dağıtık üretim araçlarını büyük kitleler halinde bir araya toplar ve böylece, emeği ücretli-emeğe, üretim araçlarını sermayeye dönüştürür. Ve bu eğilime, öte yandan, toprak mülkiyetinin sermaye ve emekten bağımsız hale gelerek ayrılması ya da bütün toprak mülkiyetinin, kapitalist üretim tarzına uygun düşen bir toprak mülkiyetine dönüşmesi tekabül eder” (Marx, 2003: 775).

Kapitalist üretim tarzının gelecekteki akıbetinin ne olacağına yönelik tahminler söz konusu olduğunda genellikle proleterleşme olgusu önemli bir argüman olarak gösterilir. Çünkü proleterleşme nispi olarak zenginlerin daha da zenginleşmesine karşılık gelir. Bu da kapitalist iktisadi aşamanın önemli tarihsel çelişkilerinden birini oluşturur. Proleterleşme toplumsal üretim sürecinin en son uzlaşmaz karşıtıktaki biçiminin (Marx, 2005: 40) patolojik dinamiğidir ve bu karşıtlığı çözüme kavuşturacak olan antagonizmin ön koşullarından biridir.

Edgell’ e (1998: 15) göre, Marx’ ın yazılarında proleterleşmenin üç ayrı anlamı mevcuttur: (1) toplumun proleterleşmesi, (2) işgücünün proleterleşmesi ve (3) politik proleterleşme. Birincisi genel anlamıyla proletaryanın büyümesini ve toplumun büyük bölümünün emekçi kesime dâhil olmasını ifade eder. İkincisi daha çok ontolojik bir problemdir ve makineleşmeyle birlikte emeğin metalaşması, bununla beraber niteliksizleşmesi ve emekçinin üretim aracının bir uzantısına dönüşmesi anlamına gelmektedir. Üçüncüsü ise proletaryanın sınıf bilincinin oluşumuna tekabül eder.

Türkiye’ de toplumun proleterleşmesi ve işgücünün proleterleşmesi olgularını ampirik olarak gözlemleyebiliriz. Politik proleterleşme ise henüz ciddi bir süreklilik kazanmamış bir olgudur.

1.1.3. Siyasi Partiler

Siyasi partiler modern demokratik yönetimlerin işleyişi ve işlevselliği açısından oldukça önemli öğelerdir. Genel bir tanımlama ile kamu çıkarına dair aynı/benzer idealleri paylaşan kimselerin yöneticiliğe talip

olmak üzere belirli bir program ekseninde örgütlenerek oluşturduğu siyasal yapılarıdır. Duverger' e göre (1974:15-36) her ne kadar “partiler” kelimesinin kullanımı çok eski dönemlere uzanmaktaysa da bugünkü bilindiği anlamda siyasal partiler ortaya çıkmalı henüz yüzeli yıl bile olmamıştı. Bu doğrultuda siyasal partilerin fonksiyonel olarak gerçekten ortaya çıkışı parlamento gruplarının ve seçim komitelerinin doğuşuna bağlıdır.

Siyasi partilerin siyasal sistem içerisinde sahip olduğu işlevler Beyme (2003: 311-315) tarafından şöyle tasnif edilmektedir:

- (1) Hedef belirleme; yani geniş yığımları ideolojik olarak yönlendirme
- (2) Çıkar eklemlenmesi; yani toplumsal gruplarla olan geleneksel bağlar
- (3) Seferberlik ve toplumsallaşma; yani seçmenleri katılımcı hale getirme
- (4) Seçkin oluşumu ve devşirimi; yani her bir partinin uzun bir seçim süreci sonunda kendi siyasal elitlerini yaratması.

Bu işlevler modern parlamenter demokrasilerin şekillenişinde ciddi ölçüde pay sahibidir. Bu bağlamda büyük ölçüde siyasal partilere bağlı olan bir temsil fikri oluşmuş ve modern siyasal sistemde iyiden iyiye yer edinmiştir. Fakat her ne kadar siyasal partilerin kısmi yönlendiriciliği söz konusu olsa da, Aydın'a göre (2006: 228) herhangi bir siyasal partinin seçimlerde başarılı olabilmesi için bir toplumsal eğilime tekabül etmesi gerekmektedir. Hiçbir siyasal parti kamuoyunun inisiyatifinden bağımsız olarak başarılı olamaz. Bu anlamda siyasal partilerin temsil yetkesine sahip olabilmesi için toplumun belirli bir kısmının ya da geniş bir bölümünün beklenti ve yönelimlerine sahip olması gerekmektedir.

1.1.4. Meslekler

Meslek kavramı, kurumsallaşmış sosyolojinin temel ve sürekli tartışılan kavramlarından biridir. Durkheim' dan beri süregelen tartışmalarda, sanayi sonrası oluşan toplumun yapısının anlaşılmasına çalışılmasında çerçeve kavram olarak kullanılmıştır. Emek ve sermaye piyasasının giderek büyümesiyle birlikte, meslekler de yeni toplumsal görünümde daha fazla önem arz etmeye başlamıştır. “İlkel insan duruma ve gereksinimlere bağlı olarak bir işten öbürüne geçer; uygar insan ise kendini bütünüyle bir işe, hep aynı işe, sınırladıkça daha az değişken olan işe verir. Örgütlülük zorunlu olarak alışkanlıklarda saltık bir düzenlilik gerektirir; çünkü bir organın işleyiş biçiminde ortaya çıkacak bir değişim bütün organizmayı etkiler”(Durkheim, 2006: 282-283).

Sanayileşmenin gelişmesiyle birlikte artık statüler, geleneksel topluma nazaran toplum hayatında daha fazla belirleyici olmaktadır. Geleneksel toplumdaki bireyin sahip olduğu statüler bir ve birkaç tane iken modern toplumdaki bireyin statüleri (çocuk, öğrenci, baba, anne, öğretmen, komşu, dernek üyesi, siyasal parti üyesi vb gibi) çoklu bir görünüme sahiptir. Toplum içinde birey statüsüyle değer görmekte; aldığı kararlarda statüsüne

dikkat etmekte yani statüsünün izin verdiği – toplum tarafından belirlenmiş statü kalıpları çerçevesinde - ve statüsünün belirlediği davranış kalıplarıyla hareket etmektedir. Toplumsal düzenin devamlılığı açısından toplumdaki statü belirlenimlerinin açık olması şarttır. Birey, bu belirlenimler çerçevesinde izin verilen davranış kalıplarına uygun hareket ettiği sürece başarıya ulaşacak ve toplumun takdirini alacaktır. Ancak meslek bireysel bir yeteneğin de sonucudur. Toplumsal belirlenimi yaratan ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlar kurumsal bir görünüme sahiptir. Kurumsal görünümüyle ihtiyaçlar toplumdaki bireyleri aşkındır. Bireyler Comteci anlamda düzen ve ilerlenin sağlayıcısı olarak bu belirlenimlere uygun davranışlar sergilerler, çağdaş görünümüyle bu belirlenimler mesleki statüler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sanayileşmeyle birlikte bu statülerin belirleyicileri artık meslek olmuştur. *“Aslında, meslek ödevinin o özel, bugün bize o kadar aşına gelen ve hakikatte kendini çok az ele veren düşüncesi, teklerin kendi içlerinde ve “mesleki” uğraşlarının içeriğine karşı hissetmeleri gereken bir yükümlülük; bu uğraşın ne olduğu, kişinin kendi iş yeteneğinin kullanımın doğal duygusu ya da sadece maddi mal varlığının “kapital” olarak görünümü olup olmadığı hiç önemli olmayan bir ödevdir” (Weber, 1997: 48).*

Meslek kavramı yapılan işleri tanımlar bireyi tanımlamaz, kavram içinde bireyin kişisel özellikleri ve yeteneğinden çok yapılan işin niteliği vardır. Birey işini düzgün yapabilmek adına yaptığı işin ve kişisel yeteneklerinin izin verdiği ölçüde kendisini değiştirir. İş dışında kalan gündelik hayatında da bu statüye uygun davranışlar sergilemeye başlar. Bireyin mesleki statüsü toplumda yüksek bir yerdeyse, bireyin gündelik hayatındaki yapıp ettikleri de mesleki etik çerçevesinde değerlendirilir. Bu duruma birey de zamanla alışır ve iş dışındaki gündelik hayatında da mesleki statüsüne uygun olan davranış kalıplarını sergiler.

Toplumda üst statüye sahip bireyler seçkinleri oluşturur. Ancak bu seçkinlerin çoğu mesleklerine bağımlıdır. Bu bağımlılık iki taraflıdır. Meslek kişinin toplumdaki statüsünü belirlerken artık kişinin toplumdaki statüsü mesleki statüsünü de belirlemeye başlar. *“Kimi durumlarda Pareto seçkinleri belli toplumsal çıkarların temsilcisi olarak, seçkinlerin dolaşımını da yerleşik çıkarların çökmesi ve yeni çıkarların doğmasından kaynaklanıyor olarak görür gibidir” (Bottomore, 1997: 46).* Zamanla seçkinler iktidarlarını korumak amacıyla, var olan kurumsal yapı içerisinde yerlerini korumak ve statülerini güçlendirmek amacıyla bir çabaya gireceklerdir. Bu çaba sonucunda da kazanılan ya da kaybedilen yine statü olacaktır.

“Meslek örgütü sorunu kamuoyunun dikkatini çekecek tek sorun değilse de, en ivedisi olduğuna da kuşku yoktur: çünkü bu çözülmedikçe öbürleriyle ilgilenmeye olanak yoktur.” (Durkheim, 2006: 54). Toplumsal dinamikleri dönüştürecek yapının kurulmasında etkili rol oynayacak bireyler ve bu yapıya destek verecek düşük statüdeki bireyler; var olan mesleki statüsel durumlarından fazlasıyla etkilenirler. Çünkü birey, bir yandan kendi statüsüne uygun davranış sergilemeye çalışırken diğer yandan da statüsünü güçlendirecek yeni davranışlar ve arayışlar içerisinde de bulunur. Bu

durumda statülerini güçlendirmeye çalışan bireyler arasında bir çatışma meydana gelir. Bu çatışmada da temel faktör mesleki kaynaklıdır.

2. METODOLOJİ

Bu çalışma uygulamalı bir araştırma olup araştırma kapsamında, Niğde imalat sektöründe Ticaret ve Sanayi Odası İl Müdürlüğü'nün envanterinde bulunan 96 işletmenin 57'si araştırma konusu yapılmıştır. İmalat sektörü genelde sanayi ve ekonominin çok geniş bir yelpazesini oluşturmaktadır.

Niğde'de toplam 96 tane işletme bulunmasına rağmen, işletmenin kapanması ya da işletme sahibinin işçilerle görüşmeye izin vermemesi gibi, çeşitli nedenlerle 39 işletmede anket formları uygulanamamış, 57 işletmede işçilere anket formu uygulanmıştır. 57 işletmede çalışan işçi sayısının toplamı olan 4829 işçinin %15'i olan 738 işçiye anket formu ulaştırılmış ancak bunların 654'ünün geri dönüşümü olmuş, 84 anket formunun geri dönüşü olmamıştır. 654 anket üzerinden analizler yapılmıştır.

Araştırmada işçi sayısının fazlalığı sebebiyle maddi gerekçeler ve işçilerin tamamına ulaşmanın zorluğu gibi nedenlerle işçilerin % 15'i örneklem olarak seçilmiştir.

Anket formunda, işçilere 68 soru yöneltilmiştir. Formlar işletme sahiplerinin isteği doğrultusunda fabrikaların yemekhane/dinlenme yerlerinde, dinlenme ve yemek saatinde uygulanmıştır. Bu koşullarda dinlenen ya da yemek yiyen işçilere anket formları dağıtılmış ve işçiler formları doldurduktan sonra formlar toplanmıştır. Genelde büyük işletmelere bu şekilde uygulama yapılırken daha küçük işletmelerde işçilere bire bir uygulama yapılmıştır.

Uygulanan anket formlarından elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilerek istatistiksel çözümlenmeler yapılmıştır. Bütün bu çalışmaların sonucundan aşağıdaki hipotezlerin test edilmesi amaçlanmıştır.

2.1.Araştırmann Hipotezleri

- İmalat sektöründe çalışan işçilerin siyasal davranışları ile siyasal katılım bakımından aktif olmamayı tercih etmek durumundadırlar.

- İşçilerin siyasal tercihlerini belirleyen temel faktör işverenin ve siyasal aktörlerinin tutumları belirlemekte olup bu durum işçilerce sosyal-politik sorunlara yol açmaktadır.

- İşletme sahiplerinin kıdem tazminatı ve sendikal örgütlenmenin önüne geçmek için uyguladıkları istihdam politikaları işçilerin iş güvencelerinin ve sendikal örgütlenmelerinin önünde bir engel olarak durmakta ve bu durum işçilerin ideal olarak siyasal katılımını engellemektedir.

Araştırmaya konu olan imalat sektörlerinde çalışan işçilerin çalışma koşullarının olumlu ve olumsuz yanlarının değerlendirilmesinde, Augene Schneider' in iyi işler/ kötü işler kavramsallaştırılması kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde özellikle işçilerin eğitim durumları, meslekleri, yaşları, cinsiyetleri, medeni durumları, kadro durumları, sosyal güvence durumları, ekonomik gelirleri gibi demografik özellikleriyle parti değiştirme davranışları arasında nasıl bir ilişkinin var olduğu araştırılmıştır. İstihdam politikalarının, işçilerin siyasal katılımına etkisi araştırılmıştır. İşçi-işveren ve çalışma koşulları arasındaki sosyal-politik süreç, yukarıda sözünü ettiğimiz durumlar göz önünde bulundurularak irdelenmiştir.

3.1. Demografik Profil: Bu alt bölümde araştırmaya iştirak eden seçmenlerin demografik özellikleri frekans ve yüzde tanımlayıcı istatistikleri kullanılarak incelenmiştir.

Araştırmaya katılan seçmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 1'de özetlenmiştir. Tablodaki verilerden katılımcıların % 12'sinin kadın, % 88'inin erkek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Kadın	78	11,9	11,9	11,9
Erkek	576	88,1	88,1	100,0
Toplam	654	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan seçmenlerin yaşlarına göre dağılımları Tablo 2'de özetlenmiştir. Tablodaki verilerden katılımcıların % 8'inin 20 yaş ve altı, % 16'sının 21-25 yaşında, % 27'sinin 26-30 yaşında, % 15'inin 31-35 yaşında, % 15'inin 36-40 yaşında, % 13'ünün 41-46 yaşında, % 6'sının 46 yaş ve üzeri olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	20 yaş ve altı	49	7,5	8,4	8,4
	21-25 yaş	92	14,1	15,9	24,3
	26-30 yaş	155	23,7	26,7	51,0
	31-35 yaş	89	13,6	15,3	66,4
	36-40 yaş	89	13,6	15,3	81,7
	41-46 yaş	74	11,3	12,8	94,5
	46 ve üzeri yaş	32	4,9	5,5	100,0
	Toplam	580	88,7	100,0	
Kayıp	Veri	74	11,3		

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	20 yaş ve altı	49	7,5	8,4	8,4
	21-25 yaş	92	14,1	15,9	24,3
	26-30 yaş	155	23,7	26,7	51,0
	31-35 yaş	89	13,6	15,3	66,4
	36-40 yaş	89	13,6	15,3	81,7
	41-46 yaş	74	11,3	12,8	94,5
	46 ve üzeri yaş	32	4,9	5,5	100,0
	Toplam	580	88,7	100,0	
Kayıp	Veri	74	11,3		
Toplam	654	100,0			

Araştırmaya katılan seçmenlerin eğitim düzeyine göre dağılımları Tablo 3’de özetlenmiştir. Tablodaki verilerden katılımcıların % 29’unun ilkökul, % 15’inin ortaokul, % 13’ünün düz lise, % 30’unun meslek lisesi, % 14’ünün üniversite mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	İlkokul	185	28,3	28,5	28,5
	Ortaokul	95	14,5	14,6	43,1
	Düz lise	85	13,0	13,1	56,2
	Meslek lisesi (Sanat okulu)	197	30,1	30,3	86,5
	Üniversite	88	13,5	13,5	100,0
	Toplam	650	99,4	100,0	
Kayıp	Veri	4	,6		
Toplam		654	100,0		

Araştırmaya katılan seçmenlerin mesleklerine göre dağılımları Tablo 4’de özetlenmiştir. Tablodaki verilerden katılımcıların % 4’ünün tornacı, % 1’inin kaportacı, % 4’ünün kaynakçı, % 1’inin inşaatçı, % 58’inin işçi, % 2’sinin pazarlamacı, % 10’unun elektrikçi, % 3’ünün mühendis, % 1’inin kuaför, % 3’ünün memur, % 1’inin işletmeci, % 1’inin stajyer, % 2’sinin aşçı, % 1’inin güvenlik personeli, % 3’ünün mobilyacı, % 1’inin sekreter, % 1’inin camcı, % 3’ünün muhasebeci, % 2’sinin şoför, % 1’inin PVC doğrama, % 2’sinin doğrama, % 2’sinin derici, % 1’inin kasap olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Tornacı	23	3,5	3,8	3,8
	Kaportacı	1	,2	,2	3,9
	Kaynakçı	21	3,2	3,5	7,4
	İnşaatçı	4	,6	,7	8,1
	İşçi	352	53,8	57,9	66,0
	Pazarlamacı	9	1,4	1,5	67,4
	Elektrikçi	58	8,9	9,5	77,0
	Mühendis	19	2,9	3,1	80,1
	Kuaför	1	,2	,2	80,3
	Memur	17	2,6	2,8	83,1
	İşletmeci	6	,9	1,0	84,0
	Stajyer	7	1,1	1,2	85,2
	Aşçı	10	1,5	1,6	86,8
	Güvenlik Personeli	5	,8	,8	87,7
	Mobilyacı	20	3,1	3,3	91,0
	Sekreter	8	1,2	1,3	92,3
	Camcı	5	,8	,8	93,1
	Muhasebeci	15	2,3	2,5	95,6
	Şoför	12	1,8	2,0	97,5
	PVC Doğrama	4	,6	,7	98,2
	Derici	9	1,4	1,5	99,7
Kasap	2	,3	,3	100,0	
Toplam	608	93,0	100,0		
Kayıp	Veri	46	7,0		
Toplam		654	100,0		

Araştırmaya katılan seçmenlerin medeni durumlarına göre dağılımları Tablo 5’de özetlenmiştir. Tablodaki verilerden katılımcıların, % 22’sinin bekar, % 76’sının evli, % 1’inin boşanmış- dul, % 1’inin eşinden ayrı yaşadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Geçerli	Bekar	139	21,3	21,9	21,9
	Evli	486	74,3	76,4	98,3
	Boşanmış- dul	6	,9	,9	99,2
	Eşinden ayrı yaşıyor	3	,5	,5	100,0
	Toplam	636	97,2	100,0	
Kayıp	Veri	18	2,8		
Toplam		654	100,0		

3. 2. Seçmenlerin Parti Değişirmesini Etkileyen Faktörler

Bu alt bölümde araştırmaya iştirak seçmenlerin parti değişirmesini etkileyen faktörler incelenmiştir. Bu çerçevede, seçmenlerin bir önceki seçimlerde oy verdikleri partiler ile son seçimlerde oy verdikleri partiler karşılaştırılmış, her iki seçimde farklı partilere oy veren seçmenler “1”, diğerleri “0” olarak kodlanmıştır.

Analiz aşamasında parti değişirme durumu bağımlı değişken, parti değişirmeyi etkileyen faktörler ise bağımsız değişken olarak alınmıştır. Ayrıca her bir değişkenin parti değişirmeye etki derecesi lojistik regresyon analizi kullanılarak sınanmıştır. Çapraz tablolar yorumlanırken her iki seçimde farklı partilere oy veren seçmenlerin oranı baz alınmış ve bu şekilde bağımsız değişik Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin öğretimin paralı olmasına ilişkin görüşlerine göre dağılımı ise Tablo 6’da sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 47’si yüksek öğretimin paralı olması, % 30’u ise paralı olmaması gerektiği görüşünü taşımaktadır.

Bu bulgulardan hareketle yüksek öğretim paralı olmalı görüşünü taşıyan seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değişirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 6: Seçmenlerin, Yüksek Öğretimin Paralı Olmasına İlişkin Değerlendirmeleri ile Parti Değiştirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Yüksek öğretimin paralı olması	Paralı olmalı	Toplam	28	25	53
		%Yüksek öğretimin paralı olması	52,8%	47,2%	100,0%
	Paralı olmamalı	Toplam	394	170	564
		%Yüksek öğretimin paralı olması	69,9%	30,1%	100,0%
Toplam	Toplam	422	196	618	
	%Yüksek öğretimin paralı olması	68,3%	31,7%	100,0%	

Seçmenlerin, yüksek öğretimin paralı olmasına ilişkin değerlendirmeleri ile parti değiştirme durumları arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,013$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	8,643 ^a	2	,013
Yaklaşık Oran	8,425	2	,015
Doğrusal İlişki	4,068	1	,044
N	618		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin kaldıkları yerlere göre dağılımı ise Tablo 7’de sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 28’i kendi evinde, % 30’u kirada, % 35’i ailesinin evinde, % 47’si arkadaşlarında, % 29’u akrabalarında, % 50’si imalathanede kalmakta, % 88’i ise geliş-gidiş yapmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle imalathanede, arkadaşlarında kalan ve geliş gidiş yapan seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 7: Seçmenlerin, Kaldıkları Yer ile Parti Değişirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Kalınan Yer	Kendi evimde	Toplam	193	75	268
		% Kalınan Yer	72,0%	28,0%	100,0%
	Kirada	Toplam	162	69	231
		% Kalınan Yer	70,1%	29,9%	100,0%
	Ailemin evinde	Toplam	66	35	101
		% Kalınan Yer	65,3%	34,7%	100,0%
	Arkadaşlarımla	Toplam	8	7	15
		% Kalınan Yer	3,3%	46,7%	100,0%
	Akrabalarımda	Toplam	5	2	7
		% Kalınan Yer	1,4%	28,6%	100,0%
	İmalathanede	Toplam	3	3	6
		% Kalınan Yer	0,0%	50,0%	100,0%
	Geliş-gidiş yapıyorum	Toplam	1	7	8
		% Kalınan Yer	2,5%	87,5%	100,0%
Toplam	Toplam	38	198	636	
	% Kalınan Yer	8,9%	31,1%	100,0%	

Seçmenlerin, kaldıkları yer ile parti değişirme durumları arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,011$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	16,555 ^a	6	,011
Yaklaşık Oran	15,583	6	,016
Doğrusal İlişki	11,083	1	,001
N	636		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin tasarruf yapabilme durumuna göre dağılımı ise Tablo 8’de sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 26’sının tasarruf yapabildiği, % 32’sinin tasarruf yapamadığı anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle tasarruf yapamayan seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 8: Seçmenlerin, Tasarruf Yapabilme Durumu ile Parti Değiştirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Tasarruf Yapabilme	Evet	Toplam	95	33	128
		%Tasarruf Yapabilme	74,2%	25,8%	100,0%
	Hayır	Toplam	338	156	494
		%Tasarruf Yapabilme	68,4%	31,6%	100,0%
Toplam		Toplam	433	193	626
		%Tasarruf Yapabilme	69,2%	30,8%	100,0%

Seçmenlerin, tasarruf yapabilme durumları ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,014$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	10,634 ^a	3	,014
Yaklaşık Oran	11,125	3	,011
Doğrusal İlişki	5,964	1	,015
N	626		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin kullandıkları tasarruf araçlarına göre dağılımı ise Tablo 9'da sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 40'ının hisse-tahvil, % 22'sinin altın, % 64'ünün döviz, % 32'sinin YTL, % 25'inin ise başka tasarruf araçlarını kullandığı anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle dövize yatırım yapan seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 9: Seçmenlerin, Kullandıkları Tasarruf Araçları ile Parti Değişirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Tasarruf Araçları	Hisse-tahvil	Toplam	9	6	15
		% Tasarruf Araçları	60,0%	40,0%	100,0%
	Altın	Toplam	53	15	68
		% Tasarruf Araçları	77,9%	22,1%	100,0%
	Döviz	Toplam	5	9	14
		% Tasarruf Araçları	35,7%	64,3%	100,0%
	YTL	Toplam	74	35	109
		% Tasarruf Araçları	67,9%	32,1%	100,0%
	Başka	Toplam	24	8	32
		% Tasarruf Araçları	75,0%	25,0%	100,0%
Toplam	Toplam	165	73	238	
	% Tasarruf Araçları	69,3%	30,7%	100,0%	

Seçmenlerin, kullandıkları tasarruf araçları ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,026$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	11,015 ^a	4	,026
Yaklaşık Oran	10,404	4	,034
Doğrusal İlişki	,014	1	,907
N	238		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin daimi kadroya geçiş tarihlerine göre dağılımı ise Tablo 10'da sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 31'inin 0-5 yıl, % 19'unun 6-10 yıl, % 35'inin 11-15 yıl, % 26'sının 16 yıl ve fazlasında daimi kadroya geçtiği anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle 6-10 yıldır daimi kadroda görev yapan seçmenlerin diğerlerine göre daha az parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 10: Seçmenlerin, Daimi Kadroya Geçiş Tarihleri ile Parti Değişirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Daimi Kadroya Geçiş Tarihi	0-5 yıl	Toplam	76	34	110
		%Daimi Kadroya Geçiş Tarihi	69,1%	30,9%	100,0%
	6-10 yıl	Toplam	47	11	58
		%Daimi Kadroya Geçiş Tarihi	81,0%	19,0%	100,0%
	11-15 yıl	Toplam	13	7	20
		%Daimi Kadroya Geçiş Tarihi	65,0%	35,0%	100,0%
	16 ve fazlası	Toplam	23	8	31
		%Daimi Kadroya Geçiş Tarihi	74,2%	25,8%	100,0%
Toplam	Toplam	172	66	238	
	%Daimi Kadroya Geçiş Tarihi	72,3%	27,7%	100,0%	

Seçmenlerin, daimi kadroya geçiş tarihleri ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,037$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	11,825 ^a	5	,037
Yaklaşık Oran	11,899	5	,036
Doğrusal İlişki	1,715	1	,190
N	238		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin sosyal güvence durumlarına göre dağılımı ise Tablo 11’de sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 31’inin sosyal güvencesinin olduğu, % 33’ünün olmadığı, % 48’inin kısmi olarak sosyal güvencesinin olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle sosyal güvencesi olmayan ve kısmi sosyal güvencesi olan seçmenlerin sosyal güvencesi olanlara göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 11: Seçmenlerin, Sosyal Güvence Durumları ile Parti Değişirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Sosyal Güvence Durumu	Var	Toplam	364	164	528
		%Sosyal Güvence Durumu	68,9%	31,1%	100,0%
	Yok	Toplam	30	15	45
		%Sosyal Güvence Durumu	66,7%	33,3%	100,0%
	Kısmi	Toplam	11	10	21
		%Sosyal Güvence Durumu	52,4%	47,6%	100,0%
Toplam		Toplam	405	194	599
		%Sosyal Güvence Durumu	67,6%	32,4%	100,0%

Seçmenlerin, sosyal güvence durumları ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,022$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	13,106 ^a	5	,022
Yaklaşık Oran	13,814	5	,017
Doğrusal İlişki	11,959	1	,001
N	599		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin parasal ihtiyaçlarını karşılama durumuna göre dağılımı ise Tablo 12’de sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 38’inin parasal ihtiyaçlarını kredi çekerek, % 25’inin kredi kartıyla, % 36’sının çevreden borç alarak, % 29’unun hayvan satarak, % 100’ünün tarla satarak karşıladığı anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle parasal ihtiyaçlarını kredi çekerek, çevreden borç alarak karşılayan seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 12: Seçmenlerin, Parasal İhtiyaçlarını Karşılama Durumu ile Parti Değişirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Parasal İhtiyaçların Nasıl Karşılındığı	Kredi çekerek	Toplam	60	36	96
		%Parasal İhtiyaçların Nasıl Karşılındığı	62,5%	37,5%	100,0%
	Kredi kartıyla	Toplam	110	36	146
		%Parasal İhtiyaçların Nasıl Karşılındığı	75,3%	24,7%	100,0%
	Çevreden borç alarak	Toplam	145	82	227
		%Parasal İhtiyaçların Nasıl Karşılındığı	63,9%	36,1%	100,0%
	Hayvan satarak	Toplam	5	2	7
		%Parasal İhtiyaçların Nasıl Karşılındığı	71,4%	28,6%	100,0%
	Tarla satarak	Toplam	0	1	1
		%Parasal İhtiyaçların Nasıl Karşılındığı	,0%	100,0%	100,0%
	Toplam	Toplam	320	160	480
		%Parasal İhtiyaçların Nasıl Karşılındığı	66,7%	33,3%	100,0%

Seçmenlerin, parasal ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,012$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	14,562 ^a	5	,012
Yaklaşık Oran	15,591	5	,008
Doğrusal İlişki	3,132	1	,077
N	480		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin siyasi tercihlerine göre dağılımı ise Tablo 13'te sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 32'sinin AKP, % 54'ünün CHP, % 33'ünün DSP, % 100'ün DYP, % 24'ünün MHP, % 100'ünün ANAP, % 33'ünün SP, % 43'ünün diğer, % 43'ünün hiçbiri, % 60'ının kararsız olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle siyasi tercihi CHP olan seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 13: Seçmenlerin, Siyasi Tercihleri ile Parti Değişirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Siyasi Tercihleri	AKP	Toplam	93	43	136
		%Siyasi Tercihleri	68,4%	31,6%	100,0%
	CHP	Toplam	13	15	28
		%Siyasi Tercihleri	46,4%	53,6%	100,0%
	DSP	Toplam	4	2	6
		%Siyasi Tercihleri	66,7%	33,3%	100,0%
	DYP	Toplam	0	2	2
		% Siyasi Tercihleri	,0%	100,0%	100,0%
	MHP	Toplam	22	7	29
		% Siyasi Tercihleri	75,9%	24,1%	100,0%
	ANAP	Toplam	0	3	3
		% Siyasi Tercihleri	,0%	100,0%	100,0%
	SP	Toplam	2	1	3
		% Siyasi Tercihleri	66,7%	33,3%	100,0%
	DİĞER	Toplam	4	3	7
		% Siyasi Tercihleri	57,1%	42,9%	100,0%
	HIÇBİRİ	Toplam	74	55	19
		% Siyasi Tercihleri	57,4%	42,6%	100,0%
	KARARSIZIM	Toplam	2	3	5
		% Siyasi Tercihleri	40,0%	60,0%	100,0%
Toplam	Toplam	214	134	348	
	% Siyasi Tercihleri	61,5%	38,5%	100,0%	

Seçmenlerin, siyasi tercihleri ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,035$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	17,985 ^a	9	,035
Yaklaşık Oran	19,659	9	,020
Doğrusal İlişki	2,546	1	,111
N	348		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin önceki seçimlerde oy verdikleri partiye göre dağılımı ise Tablo 14’de sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 33’ünün AKP, % 41’inin CHP, % 100’ünün DSP, % 57’sinin DYP, % 50’sinin MHP, % 100’ünün ANAP, % 25’inin SP, % 13’ünün diğer, % 23’ünün hiçbiri yanıtını verdiği, anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle önceki seçimlerde DYP, MHP ve CHP’ye oy veren seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 14: Seçmenlerin, Önceki Seçimlerde Oy Verdikleri Parti ile Parti Değiştirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	AKP	Toplam	143	71	214
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	66,8%	33,2%	100,0%
	CHP	Toplam	25	17	42
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	59,5%	40,5%	100,0%
	DSP	Toplam	0	5	5
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	,0%	100,0%	100,0%
	DYP	Toplam	6	8	14
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	42,9%	57,1%	100,0%
	MHP	Toplam	40	40	80
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	50,0%	50,0%	100,0%

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
	ANAP	Toplam	0	13	13
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	,0%	100,0%	100,0%
	SP	Toplam	3	1	4
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	75,0%	25,0%	100,0%
	DİĞER	Toplam	7	1	8
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	87,5%	12,5%	100,0%
	HİÇ BİRİ	Toplam	23	7	30
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	76,7%	23,3%	100,0%
	Toplam	Toplam	247	163	410
		% Önceki Seçimde Oy Verilen Parti	60,2%	39,8%	100,0%

Seçmenlerin, önceki seçimlerde oy verdikleri parti ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,000$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	42,648 ^a	8	,000
Yaklaşık Oran	49,245	8	,000
Doğrusal İlişki	1,157	1	,282
N	410		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin şu anki oy tercihlerine göre dağılımı ise Tablo 15'te sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 30'unun AKP, % 36'sının CHP, % 100'ünün DSP, % 54'ünün DYP, % 34'ünün MHP, % 100'ünün ANAP, % 40'ının SP, % 46'sının diğer, % 53'ünün hiçbiri, % 65'inin kararsız olduğu, anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle DYP, MHP ve CHP'yi tercih eden seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 15: Seçmenlerin, Şu Anki Oy Tercihleri ile Parti Değişirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Su Anki Oy Tercihleri	AKP	Toplam	143	60	203
		% Su Anki Oy Tercihleri	70,4%	29,6%	100,0%
	CHP	Toplam	25	14	39
		% Su Anki Oy Tercihleri	64,1%	35,9%	100,0%
	DSP	Toplam	0	3	3
		% Su Anki Oy Tercihleri	,0%	100,0%	100,0%
	DYP	Toplam	6	7	13
		% Su Anki Oy Tercihleri	46,2%	53,8%	100,0%
	MHP	Toplam	40	21	61
		% Su Anki Oy Tercihleri	65,6%	34,4%	100,0%
	ANAP	Toplam	0	2	2
		% Su Anki Oy Tercihleri	,0%	100,0%	100,0%
	SP	Toplam	3	2	5
		% Su Anki Oy Tercihleri	60,0%	40,0%	100,0%
	Diğer	Toplam	7	6	13
		% Su Anki Oy Tercihleri	53,8%	46,2%	100,0%
	Hiçbiri	Toplam	36	40	76
		% Su Anki Oy Tercihleri	47,4%	52,6%	100,0%
Kararsız	Toplam	11	20	31	
	% Su Anki Oy Tercihleri	35,5%	64,5%	100,0%	
Toplam	Toplam	271	175	446	
	% Su Anki Oy Tercihleri	60,8%	39,2%	100,0%	

Seçmenlerin, şu anki oy tercihleri ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden ($p = ,000$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	31,950 ^a	9	,000
Yaklaşık Oran	33,436	9	,000
Doğrusal İlişki	20,341	1	,000
N	446		

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin işyerlerinde amirleri ile iletişim kurabilme durumlarına göre dağılımı ise Tablo 16'da sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 51'inin amirleriyle hiç iletişim kuramadığı, % 33'ünün bazen, % 30'unun fikrinin olmadığı, % 34'ünün sık sık, % 26'sının ise her zaman, iletişim kurduğu anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle işyerinde amiri ile iletişim kurmayan seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 16: Seçmenlerin, İşyerlerinde Amirleri ile İletişim Kurabilme Durumları ile Parti Değişirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
İşyerinde Amirlerle İletişim Kurabilme	Hiç	Toplam	20	21	41
		% İşyerinde Amirlerle İletişim Kurabilme	48,8%	51,2%	100,0%
	Bazen	Toplam	135	66	201
		% İşyerinde Amirlerle İletişim Kurabilme	67,2%	32,8%	100,0%
	Fikrim Yok	Toplam	21	9	30
		% İşyerinde Amirlerle İletişim Kurabilme	70,0%	30,0%	100,0%
	Sık sık	Toplam	65	33	98
		% İşyerinde Amirlerle İletişim Kurabilme	66,3%	33,7%	100,0%
	Her Zaman	Toplam	172	61	233
		% İşyerinde Amirlerle İletişim Kurabilme	73,8%	26,2%	100,0%
	Toplam	Toplam	415	190	605
		% İşyerinde Amirlerle İletişim Kurabilme	68,6%	31,4%	100,0%

Seçmenlerin, işyerlerinde amirleri ile iletişim kurabilme durumları ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık

sütündeki değerlerden ($p = ,038$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	11,793 ^a	5	,038
Yaklaşık Oran	11,918	5	,036
Doğrusal İlişki	6,752	1	,009
N	605		

a. 2 cells (16,7%) have expected Toplam less than 5. The minimum expected Toplam is ,63.

Siyasi parti tercihini değiştiren ve değiştirmeyen seçmenlerin ücretlerin yeterliliğine ilişkin değerlendirmelerine göre dağılımı ise Tablo 17'de sunulmuştur. Buna göre siyasi parti tercihini değiştiren seçmenlerin % 41'inin ücretlerin hiç yeterli olmadığı, % 27'sinin bazen, % 21'inin kararsız, % 37'sinin sık sık, % 31'inin her zaman yetersiz olduğunu değerlendirdiği anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle ücretleri yetersiz bulan seçmenlerin diğerlerine göre daha fazla parti değiştirme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 17: Seçmenlerin, Ücretlerin Yeterliliğine İlişkin Değerlendirmeleri ile Parti Değiştirme Durumları Arasındaki İlişki

			Tercih		Toplam
			Aynı	Farklı	
Ücretlerin Yeterliliği	Hiç	Toplam	116	80	196
		% Ücretlerin Yeterliliği	59,2%	40,8%	100,0%
	Bazen	Toplam	189	68	257
		% Ücretlerin Yeterliliği	73,5%	26,5%	100,0%
	Kararsızım	Toplam	35	9	44
		% Ücretlerin Yeterliliği	79,5%	20,5	100,0%
	Sık sık	Toplam	48	28	76
		% Ücretlerin Yeterliliği	63,2%	36,8%	100,0%
	Her Zaman	Toplam	20	9	29
		% Ücretlerin Yeterliliği	69,0%	31,0%	100,0%
	Toplam	Toplam	408	194	602
		% Ücretlerin Yeterliliği	67,8%	32,2%	100,0

Seçmenlerin, ücretlerin yeterliliğine ilişkin değerlendirmeleri ile parti değiştirmeleri arasındaki ilişki Ki-Kare testi kullanılarak incelenmiş ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tablonun anlamlılık

sütunundaki değerlerden ($p = ,007$; $p < ,05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ki-Kare Testi Sonuçları

	Değer	df	Anlamlılık
Pearson Ki-Kare	14,087 ^a	4	,007
Yaklaşık Oran	14,191	4	,007
Doğrusal İlişki	1,483	1	,223
N	602		

4. SONUÇ

Siyasal davranış, siyaset süreci herhangi bir şekilde, bireysel ya da kolektif katılmayı veya hükümet ve politikayla ilişkili sonuçlar doğuran bir etkinliği anlatmak için kullanılmaktadır. Bu tanım, siyaset sonuçlar doğuran bir etkinliği anlatmak için kullanılmaktadır. Bu tanım siyaset katılımının hem seçimlerde oy kullanma, çıkar gruplarında faaliyet gösterme ya da toplumsal hareketler gibi meşru biçimlerini hem de meşru olmayan siyaset etkinlikleri kapsamaktadır. Resmi siyaset sistemi içinde tutmayı ve böylece siyaset düzeninin istikrarlı kalmasını sağlamayı amaçlarken, var olan siyaset değişiklikleri yeterli görmeyecek, aynı zamanda siyaset düzeninin kendisine de meydan okuyacaktır. (Marshall 1999:663) Bu bağlamda araştırma kapsamına giren işçilere oy kullanma yoluyla siyaset katılımında bulunup bulunmadıkları ve eğer oy kullanmışlarsa bunun ne yönde olduğu incelenmiştir. Ayrıca, işçilerin oy kullanma tutumlarında bir farklılaşma olup olmaması da incelenmiştir.

İşçilerin; kaldıkları yer, tasarruf yapabilmek, tasarruf araçları, kadroya geçiş tarihleri, sosyal güvencelerinin olup olmaması, parasal ihtiyaçlarını karşılama durumları, siyaset tercihleri, amirleri ile kurdukları iletişim ve ücret yeterliliği değişkenleri ile parti değişirme davranışları arasındaki ilişki irdelenmiştir.

Çalışma neticesinde; imalat sektöründe çalışan işçilerin siyaset tercih ve parti değişirme davranışlarında sosyolojik faktörlerin etken olduğu saptanmıştır. İşçilerin, siyaset kanaatlerinin biçimlenmesi ve siyaset katılımının oluşmasında; üretim araçları karşısındaki konumlarına ilişkin değişkenlerin önem arz ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, işverenin ve siyaset aktörlerinin tutumları, işçilerin parti değişirme davranışlarını ve siyaset tercihlerini belirleyen temel faktörler arasındadır.

Tüm kategorilerde en yüksek orana sahip olan seçeneğin cevap vermeyenler olduğu görülmektedir. İşçiler siyaset tercihler söz konusu olduğunda renk vermeme yönünde bir eğilim içine girmektedirler. İmalat sektöründe çalışan işçiler siyaset katılım bakımından aktif olmamayı tercih etmek durumundadırlar. Geçen seçimde hangi partiye oy verdiğini belirtmeyenler (%37) ve şu an seçim olsa hangi partiye oy vereceğini belirtmeyenlerin (% 31) oldukça yüksek oranlara sahip oldukları

görülmektedir. İşçiler var olan siyasi partilerin halkın çıkarlarına hizmet ettiğine büyük oranda (% 66.5) inanmamaktadırlar. (Bu orana hiçbiri ve cevapsızlar seçeneklerinin toplanmasıyla ulaşılmıştır.) Bununla birlikte seçimlerde çıkarlarına hizmet etmediğini düşündükleri halde bir siyasi partiye oy vermeyi tercih etmektedirler.

KAYNAKÇA

1. AYDIN, Mustafa (2006), **Siyasetin Sosyolojisi**, Ankara: Açılım Yayınları.
2. BOGDANOR, Vernon (2003), **Blackwell'in Siyaset Bilimi Ansiklopedisi II**, Çev: Erhan Yükselci; Sema Yükselci; Bülent Peker, Ankara: Ümit Yayıncılık.
3. BOTTOMORE, Tom B. (1997), **Seçkinler ve Toplum**, Çev: Erol Mutlu, Ankara: Gündoğan Yayınları.
4. DEMİR, Erol (1995), "Türkiye'de İşçileşme Süreçleri", **Toplum ve Bilim Dergisi**, Sayı: 66, İstanbul: İletişim yayınları.
5. DURKHEIM, Emile (2006), **Toplumsal İşbölümü**, Çev: Özer Ozankaya, İstanbul: Cem Yayınevi.
6. DUVERGER, Maurice (1974), **Siyasi Partiler**, Çev: Ergun Özbudun, Ankara: Bilgi Yayınevi.
7. EDDGEL, Stephen (1998), **Sınıf**, Çev: Didem Özyiğit, Ankara: Dost Yayınevi.
8. FUKUYAMA, Francis (1999), **Tarihin Sonu ve Son İnsan**, Çev: Zülfü Dicleli, İstanbul: Gün Yayıncılık.
9. KALAYCIOĞLU, Ersin (1999), "The Shaping of Party Preferences in Turkey: Coping with the Post-Cold War Era", **New Perspectives on Turkey**, Vol. 20.
10. MARX, Karl (2003), **Kapital -Üçüncü Cilt-**, Çev: Alaattin Bilgi, Ankara: Sol Yayınları.
11. MARX, Karl (2005), **Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı**, Çev: Sevim Belli, Ankara: Sol Yayınları.
12. PLATON (2005), **Devlet**, Çev: Ersin Uysal, İstanbul: Dergâh Yayınları.
13. SENCER, Muzaffer (1974), **Türkiye'de Sınıfsal Yapı ve Seçmen Davranışları**, İstanbul: May Yayınları.
14. WEBER, Max (1997), **Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu**, Çev: Zeynep Aruoba, İstanbul: Hil Yayınları.